

"Zira hürriyet, milliyeti gösterdi. Milliyet sadefinde olan İslâmiyetin cevher-i nuranîsi tecellîye başladı. İslâmiyetin ihtizazını ihbar etti ki, her bir müslim, cüz-ü fert gibi başıboş değildir..." Devamıyla izah eder misiniz?

"Zira hürriyet, milliyeti gösterdi. Milliyet sadefinde olan İslâmiyetin cevher-i nuranîsi tecellîye başladı. İslâmiyetin ihtizazını ihbar etti ki, her bir müslim, cüz-ü fert gibi başıboş değildir."(1)

Fransız ihtilalı ile başlayan hürriyet akımı, imparatorlukları yıkıp yerine milliyeti esas alan devletler oluşturmaya başlamıştır. Bu akım birçok istibdat kurumlarını temelinden sarsıp köksüz bırakmış ve insanların demokrasi ve özgürlüğüne kapı aralamıştır. **Hürriyetin milliyeti göstermesi** bu anlamda olmuştur.

İslam kardeşliğinden doğan İslam milliyetçiliği kavim milliyetçiliğinden daha kamil daha mükemmel bir kavram olduğu için, inşallah bu hürriyet akımı İslam milletinin tesis edilmesinde önemli bir dinamik olacaktır.

Müslüman kavimler, hürriyet akımının da tetiklemesi ile ilk etapta kavim milliyetçiliğine saplandılar. Ama bunun zarar ve acılarını çok gördükleri için, inşallah ileride İslam milliyetçiliği altında toplanacaklar. Gidişat ona doğru.

İdari açıdan, İslam dünyası dört halifeden sonra aralıksız saltanat ve krallıklar ile idare edildi. İstibdat rejimi içinde belki adil ve müttaki idareciler saltanat ve krallığın zararlarını pek göstermemiş olabilirler. Lakin o makam kötülerin eline geçtiğinde de nelerin olabileceğini tarihte ve halihazırdaki rejimlerde çok bariz bir şekilde gösterdiler.

Bu yüzden **dört halifeden sonraki rejimler ne kadar parlak ve güzel de olsalar, istibdat dönemleridirler.** Bu dönemlerde Müslümanların bir arada ve kenetlenmiş olması, modern anlamda yurttaşlık ve milliyet bilincinin olduğunu tam manası ile göstermiyor.

İdarenin terakki ederek, meşrutiyet ve demokrasi seviyesine çıkması, insanların da bilinçlenip yurttaş ve milliyet bilincine ulaşmasında önemli bir faktördür. Üstad Hazretlerinin burada ifade etmek istediği husus bu noktadır. İslam şuuru ile millet ve yurttaşlık şuurunu birbirine karıştırmamak gerekir. Eski dönemlerde İslam şuuru

vardı, ama hürriyetin netice verdiği milliyet ve yurttaşlık şuuru peyderpey gelişip kazanılan bir şuurdur.

(1) bk. [Münazarat, Sualler ve Cevaplar.](#)